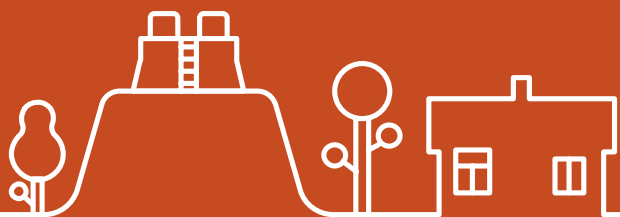

HANGON LINTUASEMA 2013

Teksti ja kuvat **Aleksi Lehikoinen**

Vuosi 2013 oli Hangon lintuaseman 35. toimintavuosi. Asema oli miehitettynä 365 vuorokautta. Asemalla yöpyi vuoden aikana yhteensä 75 miehittäjää (yhteensä miehitysvuorokausia oli 1419), ja päiväretkeilyitä kävi vuoden aikana 343 henkilövuorokautena. Asemanhoitajina vuonna 2013 toimivat **Petteri Lehikoinen** (varaukset) ja **Aleksi Lehikoinen** (aineistoasiat). Taloudenhoitajana toimi **Petro Pynnönen**. Kevään päämiehittäjinä toimivat **Aatu Vattulainen** (180 vrk), **Jonne von Hertzen** (40), **Petteri Lehikoinen** (25), **Tomas Swahn** (25) ja **Aleksi Mikola** (24). Syksyn top-5 miehittäjät olivat puolestaan **Aatu Vattulainen** (184), **Jari Laitasalo** (70), **Aleksi Mikola** (38), **Jarkko Santaharju** (38) ja **Martti Vattulainen** (30).

Uddskatanin avauduttua yleiseen retkeilykäyttöön lupakäytännöt ovat muuttuneet. Nykyään enää asemalla yöpyvät miehittäjät voivat kulkea Vapaasataman alueen halki autolla tai polkupyörällä. Asemalle kävelen tai

MITEN TEHDÄ MIEHITYSVARAUS HALIAKSELLE.

Halutessasi asemalle miehittäjäksi tee varaukset aina ajoissa sähkö- postitse osoitteeseen halias@tringa.fi. Lupa lähetetään sinulle sähköpostitse, tai vaihtoehtoisesti postitse mikäli sähköpostia ei ole käytettävissä. Varaukset on tehtävä viimeistään kaksi päivää ennen asemalla vierailua, paitsi jos lupalomake tulee lähettää postitse. Tällöin varaukset on tehtävä vähintään kolme arkipäivää ennen retkeä. Tehdessäsi varausta ilmoita seuraavat tiedot: (i) henkilöiden nimet ja syntymäajat, (ii) miehitysjakson päivämäärät, (iii) mihin kellonaikaan ja millä kulkuneuvolla (autosta rekisterinumero, merkki ja väri) olet saapumassa asemalle (kahden tunnin tarkkuudella) ja vastaavat asemalta poistumistiedot.

Taulukko 1. Keväiset ja syksyiset rengastusmäärät Hangon lintuasemalla 2013.

Laji <i>species</i>	Kevät <i>spring</i>	Syksy <i>autumn</i>	Yhteensä <i>total</i>
ACCGEN	0	2	2
ACCNIS	0	416	416
FALTIN	0	2	2
HAEOST	0	2	2
CHAHIA	0	9	9
CALTEM	0	1	1
CALCAN	0	6	6
CALALP	0	7	7
LIMFAL	0	2	2
PHIPUG	0	5	5
LYMMIN	0	1	1
SCORUS	0	2	2
TRITOT	0	1	1
TRINEB	0	1	1
TRIGLA	0	31	31
ACTHYP	0	2	2
LARCAN	0	1	1
COLPAL	0	6	6
CUCCAN	0	2	2
SURULU	0	19	19
STRALU	0	1	1
ASiotu	0	18	18
ASIFLA	0	5	5
AEGFUN	0	47	47
CAPEUR	0	2	2
JYNTOR	1	3	4
PICCAN	0	4	4
DRYMAR	0	11	11
DENMAJ	1	110	111
DENMIN	0	39	39
PICTRI	0	1	1
HIRRUS	0	1	1
ANTTRI	1	14	15
ANTPRA	0	2	2
MOTFLA	0	8	8
MOTALB	3	16	19
BOMGAR	0	20	20
TROTRO	2	21	23
PRUMOD	6	51	57
ERIRUB	73	642	715
LUSLUS	17	5	22
LUSSVE	4	2	6
PHOPHO	13	25	38
SAXRUB	2	2	4
TURTOR	1	0	1
TURMER	30	53	83
TURPIL	8	15	23
TURPHI	2	66	68
TURILI	1	4	5
TURVIS	0	4	4
ACRSCH	14	13	27

Laji <i>species</i>	Kevät <i>spring</i>	Syksy <i>autumn</i>	Yhteensä <i>total</i>
ACRDUM	14	0	14
ACRRIS	4	1	5
ACRSCI	6	6	12
HIPICT	10	15	25
SYLNIS	2	1	3
SYLCUR	97	84	181
SYLCOM	32	25	57
SYLBOR	38	83	121
SYLATR	23	81	104
PHYDES	5	0	5
PHYPRO	0	1	1
PHYINO	0	1	1
PHYSIB	3	15	18
PHYCOL	17	42	59
PHYLUS	139	204	343
REGREG	9	371	380
MUSSTR	8	38	46
FICPAR	4	4	8
FICALB	1	0	1
FICHYP	18	57	75
AEGCAU	0	3546	3546
PARMON	0	36	36
PARCRI	3	3	6
PARATE	0	309	309
PARCAE	48	4088	4136
PARMAJ	30	1504	1534
CERFAM	1	104	105
LANCOL	6	4	10
LANEXC	0	2	2
GARGLA	0	56	56
PICPIC	0	1	1
NUCCAR	0	11	11
CORMON	0	1	1
CORNIX	0	2	2
STUVUL	16	0	16
PASMON	0	21	21
FRICOE	118	81	199
FRIMON	19	9	28
CARCHL	21	19	40
CARCAR	0	1	1
CARSPI	59	149	208
CARMEA	2	38	40
CARHOR	0	2	2
LOXLEU	0	1	1
LOXCUR	20	1	21
LOXPYT	0	1	1
CARERY	6	0	6
PYRPYR	1	54	55
EMBCIT	19	0	19
EMBSCH	1	5	6
Yhteensä - total	979	12801	13780

Uddskatanille päiväretkelle saapuvat voivat kulkea alueelle koska tahansa niemen pohjoisrannan yleisöpolkua pitkin. Uuden lupakäytännön lupajärjestelyt on koottu laatikkoon 1. Asemalla yöpyville vuosimaksu on 20 € (opiskelijoille ja työttömille 10 €).

Tutkimus- ja julkaisutoiminta

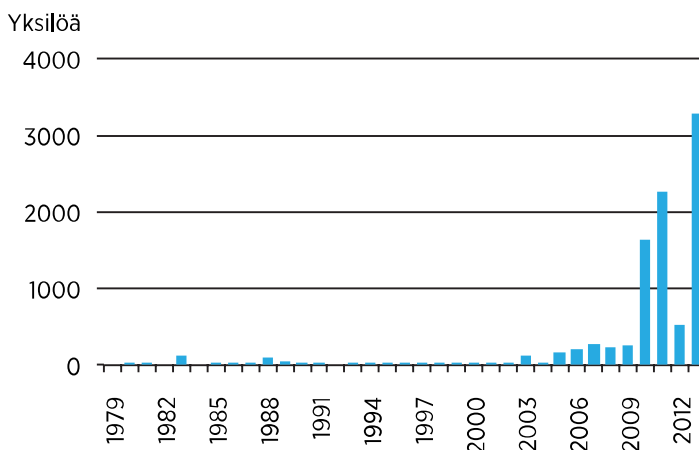
Haliasta käsitteleviä artikkeleita julkaistiin vuoden aikana kolme, joista yksi koski alueen avautumista suurelle yleisölle (Nevanlinna 2013) ja toinen oli perinteinen vuosikertomus (Lehikoinen 2013). Kolmas artikkeli koski tieteellistä tutkimusta, jossa tarkasteltiin viiden osittaismuuttajan kuoriutumisen- ja muuttoajan yhteyttä. Journal of Avian Biology -sarjassa julkaistun artikkelin mukaan mm. kuusi-, sini- ja talitiaisella kuoriutumispäivämäärä vaikuttaa yksilön syysmuuton ajoittumiseen ja toisen pesyeen poikaset muuttavat myöhemmin syksyllä kuin ensimmäisen pesyeen poikaset (Meller ym. 2013).

Asemalle perustettiin Facebook-sivut lokakuussa 2012 ja sivuille kirjoitettiin vuonna 2013 yhteensä 78 asemaa koskevaa tiedotetta. Haliaksen Facebook-sivuilla oli 439 tykkääjää vuoden 2013 loppuun mennessä. Tringan verkkosivut ja samalla Haliaksen verkkosivut ajettiin verkkohyökkäyksen takia alas ja aseman sivut saatiin pystyyn vasta loppuvuodesta 2013.

Asematoiminnan kehittäminen Suurin asemaa koskeva uutinen oli vuonna 2013 tieto siitä, että Hangon Vapaasatama aikoo rakentaa Tullinieimen pohjoisrantaan reunustavan aidan, joka rajaa satama-alueen metsäisestä suojelu- ja puistoalueesta, ja jonka myötä Uddskatanin eteläkärkeen on mahdollisuus kulkea kenen tahansa milloin tahansa. Tiedon saavuttua asematoimikunta kokoontui useamman kerran kesän ja syksyn aikana miettimään, miten tilanteeseen olisi varauduttava. Alueen avautumisen alustavaksi aikarajaksi oli suunniteltu toukokuun puoliväli 2014, jolloin Vapaasataman vuokrasopimus Tullinieimen pohjoisrannalla päättyy. Lintuasematoimikunta kävi lisäksi kes-

Rengastusharjoittelijat Joonatan Toivanen ja Ossi Tahvonon työn touhussa.

Kuva 1. Pikkuvarpusen muuttajamäärät Haliaksella vuosina 1979–2013.

Toisen kalenterivuoden koiras **sinirinta** *Luscinia svecica* koreana.

Naakan *Corvus monedula* uusi muuttoennätys 6769m tehtiin 11.10.2013.

kusteluja Metsähallituksen kanssa siitä, miten alueen avautuminen olisi toteutettava, jotta alueen luontoarvot ja tutkimustoiminta säilyisivät parhaiten. Pohjana tälle työlle toimi myös syksyllä 2009 Metsähallituksen johdolla käynnistetty Tulliniemen käyttö- ja hoitosuunnitelma, jonka tarkoitus on ollut päivittää aiempi yli 20 vuotta vanha suunnitelma. Suunnitelman valmistuminen viivästyi mm. alueen avaamiseen liittyvien toimenpiteiden takia.

Vuonna 2010 käynnistyi yhteis-pohjoismaalainen tutkimushanke norjalaisen Nils Christian Stensethin vetämän CEES -ryhmän johdolla. Hankkeen myötä asemalle saatiin ulkopuolista rahoitusta vuoteen 2013 asti noin 190 000 NOK eli noin 24 000 €. Asematoimikunta päätti, että rahasta 20 000 € käytetään vanhojen aseman muuttolomakkeiden tallentamiseen ja loput Halias-aiheisten pro gradu -töiden tukemiseen. Vuoden 2013 aikana tallennusoperaatiosta oli saatu tehtyä arviolta puolet. Tätä tallennustoimintaa ovat tukeneet lisäksi Oskar Öflunds Stiftelse sekä Jenny ja Antti Wihurin rahasto.

Talvella 2012/2013 järjestettiin kolmannen kerran veikkauksen haahkan saapumispäivästä yhdessä Aronian rannikkotutkimusryhmän haahkatii-

min kanssa. Veikkaukseen saatiin 267 vastausta ympäri maata. Oikean vastauksen veikkasi **Mats Kockberg**, joka sai palkinnoksi Halias-aiheisen T-paidan. Muiden oikein vastanneiden kesken arvottiin myös kaksi asema-aiheista T-paitaa.

Aseman retkitoimintaan kuului jo perinteeksi muodostuneet nuorille lintuharrastajille suunnatut retket huhti- ja syyskuussa. Nuorisoretkiä on nyt järjestetty vuosittain 2008 lähtien.

Loppukesän talkoissa kunnostettiin asemarakennusta ja muita toimintaedellytyksiä. Vuosittaiset talkoot ovat hyvä tapa tutustua aseman toimintaan. Lisäksi loppuvuodesta järjestettiin aseman lintuverkkojen inventaario- ja kunnostustalkoot. Huonokuntoiset verkot heitettiin roskiin, reikäisiä verkkoja paikattiin ja hyväkuntoiset, mutta haalistuneet verkot lahjoitettiin Turkkiin lintuasemalle, jossa ne värjättiin käyttökelpoisiksi.

Lintuhavainnot

Asemalla havaittiin vuoden aikana 233 lintulajia. Rengastajatilanne oli hyvä: lähes yhtäjaksoinen rengastus saatiin järjestettyä 20.7.–10.11. väliseksi ajaksi. Rengastusvuosi oli keskimääräistä parempi (13780 lintua, 101 lajia; tau lukko1).

Talvi

Meri jäätyy Tringan alueella viimeisenä Hankoniemen kärjessä. Tämä näkyy Haliaksella niin satunnaistalveh-tijahavaintoina kuin myös suurempina vesilintukerääntyminä. Harmaa- ja jouhisorsa näkyi 4.1. ja punasotkakoiras 3. ja 13.1. Suurimmat kerääntymät havaittiin helmikuussa ennen meren jäätymistä, mm. allit 14.2. 600 ja uivelo 19.2. 19 paikallista. Viime vuosien tapaan vanha muuttohaukka vietti talvea Tulliniemen ympäristössä näkyen kahdeksasti välillä 16.1.–22.2. Isolokki-nuorukainen näkyi muutolla 27.1. ja kirjosiipikäpylintu 28.2.

Kevät

Kevätmuuton käynnistyminen oli tahmeinta vuosikymmeniin. Ensimmäiset kiurut (a4 N) havaittiin 6.3., uuttukyyhkyt 9.3. ja haahkat vasta 16.3. Vuosisadan toistaiseksi myöhäisin kevät käynnistyi kunnolla muuttolintujen osalta vasta huhtikuun alkupuolella.

Uusia aseman kevätmuuttoennätyksiä tehtailivat kanadanhanhet (15.4.158), metsäviklot (16.4.16), naakat (20.4.564) ja kurjet, jotka räväyttivät 22.4. uudeksi Suomen ennätykseksi peräti 10 075. Sepelrastaita nähtiin muutolla 27.4. huimat 4 lintua. Hurja meriharakan ennätysmuutto nähtiin

Nuori pikkusieppo *Ficedula parva*.

4.5. 2356 muuttavaa sekä 970 isoa kahlaajaa. Samalle päivälle osuneessa Tornien taistossa kaikki loksatti tällä kertaa kohdalleen. Bunkkerin laelta havaittiin huimat 115 lajia, joka riitti voittoon peräti viiden lajin marginaalilla. Samalla tehtailtiin asemalle uusi koko päivän lajiennätys 122 lajia (edellinen 118). Päivään mahtui mm. kattohaikara, mustapyrstökourei ja keltahemppo.

Kesä

Uddskatanin niemen pesimälinnusto kartoitetaan vuosittain osana Metsähallituksen kanssa tehtyä vuokrasiopimusta. Uddskatanin pesimälajistosta uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja löytyi tylli (2 paria, silmälläpidettävä, NT), punajalkaviklo (1 reviiiri, NT), rantasipi (2 reviiiriä, NT), niittykirvinen (1 reviiiriä, NT), kivitasku (2 reviiiriä, vaarantunut, VU), sirittäjä (1 reviiiri, NT), kirjokerttu (1-2 reviiiriä, erittäin uhanalainen, EN) ja punavarpuunen (2 reviiiriä, NT). Muita mukavia pesimälajeja olivat käenpiian ja viita-kerttusen pesinnät sekä mm. viisi kultarinta- ja kaksi urpiaisreviiiriä.

Asemalla tehdyissä poikuelaskennoissa todettiin vaarantuneella tukkasotkalla seitsemän poikuetta ja silmälläpidettävillä tukka- ja isokoskeloilla yhdeksän ja kolme poikuetta,

jotka tulivat ruokailemaan Uddfladan ja Gårsörsvikenin suojaistalle lahdille. Lisäksi vaarantuneella ristosorsalla havaittiin yksi poikue länsipuolen saaristossa.

Syksy

Joinakin kesinä voi nähdä myös komeata pikkulintumuuttoa. 15.-27.6. havaittiin yli 5200 muuttavaa pikkukäpylintua. Heinäkuussa laskettiin puolestaan yli 16 000 vihervarpusta muutolla. Suurin naurulokkimuutto 791 havaittiin 77.

Syksyyn mahtui totutusti useita hienoja muuttoja. Asemalle uusia muuttoennätyksiä olivat 24.7. kesykyyhky 38m, 11.10. naakka 6769m ja pikkuarpuunen 588m. Pikkuarpuusen muuttajamäärät ovat kasvaneet räjähdysmäisesti 2000-luvulla – syksyn summa oli peräti 3290m (Kuva 1). Vaeluslintujen esiintyminen oli varsin monipuolinen. Esimerkiksi syksyn voimakkain pyrstöiaismuutto (2534m) nähtiin 2.11. 6.10. muutti yhteensä lähes 5000 tali- ja sinitiaista. Komein närhimuutto, 785m, havaittiin 28.9.

Syksy muistetaan etenkin hiiripöllöjen (yht. 24p19r) voimakkaasta vaelluksesta. Syksyn summa oli suurempi kuin aikaisempina vuosina yhteensä. Helmipöllöjä (55p 47r) oli myös hyvin liikkeellä. Muilla lajeilla

määrät olivat seuraavatpuolestaan vaatimattomia: huuhekaja 4p, lehtopöllö 1r, sarvipöllö 18p (20r), suopöllö 9p 1m (5r). Heikko kuusen siemensato laitto käpytikat liikkeelle, mutta kohtalaisista muutoista huolimatta länsirannikon tuhatluville ei Hangossa päästy (yht. 1015m 245p 110r). Pikkutikka liikehti myös kohtalaisesti (151m 57p 39r). Muilla lajeilla määrät olivat vaatimattomia: palokärki (51m 25p 11r), valkoselkä- (2m), pohjan- (2m) ja harmaapäätikka (2p 5m).

Pyrstö- (13896m 3546r), sini- (29589m 4088r) ja talitiaisella (16146m 1504r) muuttajamäärät olivat voimakkaita. Kuusi- (1426m 239p 309r) ja hömötiaisia (44m 73p 36r) nähtiin niukalti. Pähkinäakkeleitäkin havaittiin yhteensä 18m.

Tilhillä oli vaisu syysesintyminen (syksyn summa 8432m 20r). Pähkinähakeilla (817m) ja närhillä (3392m) vaellus oli kohtalainen. Koko vuoden pikkukäpylintusumma oli yli 12100 muuttavaa. Kirjosiipikäpylinnuilla oli ennätysyysyys – peräti 257m 12p. Isokäpylintujakin näkyi erinomaaisesti 540m 15p.

Harvinaisuudet

Etenkin kevät oli lajistoltaan varsin runsas ja harvinaisuuksienkin puolesta monipuolinen. Lumihanhesta (23.5.)

Vasemmalta ylhäältä:

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*.

Punasävyinen nuori **varpushaukka** *Accipiter nisus*.

Syksyn pääengastaja Jari Laitasalo ja **helmipöllö** *Aegolius funereus*.

ja mustapäätaskusta (9,5.) tehtiin aseman toiset havainnot ja punakaulahanhi havaittiin asemalla kolmannen kerran 30.5. Lyhytvarvaskiuru ohitti niemmen 17.5. Idäntilteista kertyi useampia havaintoja kevään aikana. Pikkuharvinaisuuksista keväällä havaittiin mm. jalohaikara, kattohaikaroita (10), arosuo-, haara- ja punajalkahaukka, mustapyrstökuiiri, pikkukajavia (3), riuttatiiroja (2), turkinkyyhkyjä (2), harjalintu, sepelsieppoja (2), keltahemppoja (7).

Syksyisiä harvinaisuuksia olivat kiljukotka, arosuohaukka, tunturihaukka, heinäkurpat (2), merisirrit (8), rantakurvi, pikkujavat (8), riuttatiira,

nummikirvinen, isokirviset (3), virtavästäräkki, taigauunilinnut (4), hippiäsuunilinnut (2) ja pussitiais (3).

Kiitokset

Suomen Kulttuurirahasto, Oskar Öflunds Stiftelse sekä Jenny ja Antti Wihurin rahasto tuki taloudellisesti aseman toimintaa, mistä lämpimät kiitokset. Suuri kiitos kuuluu kaikille vuoden 2013 miehittäjille, talkoolaisille, tallennusavustajille ja asemamaksun maksaneille.

Tue lintuaseman toimintaa maksamalla asemamaksu tai tee lahjoitus (aseman tili: FI63 1014 3000 2052 66).

Asemanhoitajat:

Aleksi Lehikoinen
Törvesbrontie 63
10300 Karjaa
045-1375732
halias@tringa.fi

Petteri Lehikoinen (varaukset)
Hämeentie 95 A 9
00550 Helsinki
040-7233383
halias@tringa.fi

Lehikoinen, A. 2013: Hangon lintuaseman vuosikertomus. — *Tringa* 40: 32–37.

Meller, K., Lehikoinen, A. Vähätalo, A. V. 2013: The effects of hatching date on timing of autumn migration in partial migrants – an individual approach. — *Journal of Avian Biology* 44: 272–280.

Nevanlinna, R. 2013: Tulliniemi aukeaa kaikelle kansalle. — *Tringa* 40: 80–81.

